

UVOD

Tematika ovog magistarskog rada pojmovno će se vezati za krivično djelo organizovanog kriminala. Postoji čitav niz naučnih teorija i pravaca koji tretiraju predmet istraživanja. Predmet zanimanja ovih teorija su bezbjednost države, etiologija i fenomenologija kriminaliteta, politika suzbijanja kriminaliteta, metode borbe protiv kriminala, te integracioni procesi. Suzbijanje organizovanog kriminala sa krivičnog i krimalističkog aspekta, i pored velikog interesovanja brojnih naučnih i publicističkih radova koji se njim bave, spada u nedovoljno istraženo područje koje obiluje brojnim stereotipima, a ne pouzdanim činjenicama.

Istraživanje organizovanog kriminala na našem području počelo je krajem osamdesetih i početkom devedesetih godina XX vijeka, upravo u vrijeme kad je došlo do raspada Jugoslavije. Sve to je izuzetno negativno uticalo na kvalitet istraživanja, tako da se može konstatovati da nauka u oblasti suzbijanja organizovanog kriminala u Bosni i Hercegovini, kao i na području Zapadnog Balkana poprilično zaostaje u odnosu na države Zapadne Evrope. Na području Zapadnog Balkana objavljen je veći broj radova koji tretiraju oblast organizovanog kriminala i koji se mogu svrstati u nekoliko kategorija. Najveći broj bavi se ovom temom kroz tumačenje normi pozitivnog krivičnog prava i koji se odnose na njegovu kontrolu i specifičnost djelovanja organa formalne socijalne kontrole. Sljedeću grupu čine radovi koji se odnose na zaštitu ljudskih prava i organizovani kriminal, a treća grupa se odnosi na transnacionalni organizovani kriminal. Zaključno, nema radova koji se bave empirijskim proučavanjem ovog fenomena.

Aktuelnost same teme u savremenom demokratskom svijetu, kao i spoznaja da tema savremene metode i aktivnosti u suprotstavljanju organizovanom kriminalu do sada nije obrađena u našoj zemlji, kao i činjenica da je ovaj segment, sa stanovišta istraživanja, interesantan i sadržajno nedovoljno obrađen u radovima koji su objavljeni u regionu. Nadalje, kako je ova tematika nedovoljno istražena, šira javnost nedovoljno poznaje karakteristike organizovanog kriminala kao i njegove pojavne oblike koji su prisutni na prostoru naše zemlje. Magistarski rad je diferenciran kroz naslove poglavlja koji nas sadržajno vode kroz istorijat i krivičnopravno definisanje organizovanog kriminala, krivičnopravne i kriminološke karakteristike organizovanog kriminala, suprotstavljanje organizovanom kriminalu u savremenim demokratskim pravnim državama, krivičnopravni i krimalistički aspekt suprotstavljanja organizovanom kriminalu, te zaključna razmatranja sa prijedlogom mjera.

Cilj ovog istraživanja bila je teorijska i empirijska spoznaja organizovanog kriminala, kao najopasnijeg vida kriminalnog djelovanja u bezbjednosti države i njenih građana, karakteristike i oblici ispoljavanja organizovanog kriminala u Bosni i Hercegovini, sticanje saznanja koja bi se mogla primijeniti u određivanju oblika suprotstavljanja, te sagledavanje uloge zaštićenog svjedoka u istraživanju i dokazivanju organizovanog kriminala u Bosni i Hercegovini sa egzaktnim istraživanjem, te uloge u Bosni i Hercegovini.

Kada govorimo o naučnom cilju rada, izvršio sam naučnu deskripciju, sa klasifikacijom i naučnim objašnjenjem fenomena organizovanog kriminala u svijetu, sa osvrtom na područje Bosne i Hercegovine, kao i na metode i oblike suprotstavljanja organizovanom kriminalu u svijetu. Na taj način pokušao sam upotpuniti i sistematizovati naučno-teorijska saznanja o ovoj temi.

Praktično, došao sam do spoznaje mnogih činjenica koje govore o prirodi, karakteristikama i dimenzijama organizovanog kriminala, a posebno o njegovim specifičnostima na području Bosne i Hercegovine kao jedinstvenog bezbjednosnog prostora i stvaranja svijesti o nužnosti unapređenja kriminalističke i krivičnopravne prakse u sprečavanju i suzbijanju organizovanog kriminala.

METODOLOŠKI OKVIR ISTRAŽIVANJA

CILJEVI ISTRAŽIVANJA

Opšti cilj istraživanja je da se ustanove karakteristike organizovanog kriminala, kao i savremene metode i aktivnosti u njegovom sprečavanju. Ovako postavljen opšti cilj istraživanja je dvoznačan. Prvo treba dati krivičnopravnu i kriminološku analizu pojma i načina ispoljavanja organizovanog kriminala, a potom kakve su i koje su savremene metode i aktivnosti državnih organa gonjenja u njegovom sprečavanju.

Rezultati istraživanja organizovanog kriminala i primjene savremenih metoda i aktivnosti institucija zaduženih za suprotstavljanje organizovanom kriminalu, trebalo bi da posluže kao koristan materijal za adekvatnije normativno propisivanje ovih veoma bitnih aspekata koji se direktno odnose na sprečavanje ekspanzije organizovanog kriminala. Jasno je da su ovi istraživački rezultati tek osnova i mogućnost za daljnja naučna istraživanja na polju borbe protiv organizovanog kriminala na određenom području, u konkretnom slučaju vezano za područje Bosne i Hercegovine.

METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Realizacija postavljenih ciljeva istraživanja ostvarena je istraživanjem zakonskog okvira koji reguliše suprotstavljanje organizovanom kriminalu od strane državnih institucija zaduženih za otkrivanje i gonjenje krivičnih djela, zatim analizom i obradom teorijskih i praktičnih dostignuća u oblasti krivičnog prava, kriminologije, kriminalistike i nauka bezbjednosti.

Zamisao je da se obavi jedno cjelovito i sveobuhvatno istraživanje sa ciljem predstavljanja mogućnosti za poboljšanje normativnog i institucionalnog okvira za borbu protiv organizovanog kriminala i to kako na nacionalnom, tako i na međunarodnom nivou.

Metode istraživanja koje će se koristiti u radu su empirijska istraživanja, a kao instrument će se izvršiti usmjereni intervjui sa nosiocima borbe protiv organizovanog kriminala na području Bosne i Hercegovine, kao i sa eminentnim naučnim i stručnim radnicima iz oblasti krivičnog prava, kriminalistike i bezbjednosti.

HIPOTETIČKI OKVIR

Osnovna hipoteza, a ujedno i glavni motiv za izradu čitavog projekta, je potreba za cjelovitim i potpunim sagledavanjem organizovanog kriminala i velikog značaja savremenih metoda i aktivnosti, prije svega tužilaštva, u suprotstavljanju organizovanom kriminalu, o njegovom evidentnom postojanju i nastojanju države da se taj fenomen, koji razara savremene države, suzbije i spriječi njegovo daljnje jačanje. Razvoj i primjena savremenih metoda i aktivnosti koje primjenjuju državni organi gonjenja moraju pratiti savremene tokove i tendencije razvoja organizovanog kriminala, što veoma često nije slučaj na našem području.

Druga hipoteza odnosi se na različite procesne pozicije policijskih i tužilačkih kapaciteta, što veoma često dovodi do neharmonizovanog i neusklađenog njihovog djelovanja u suprotstavljanju organizovanom kriminalu, što na koncu i pogoduje njegovoj ekspanziji na ovim područjima.

1. ISTORIJSKI RAZVOJ I KRIVIČNOPRAVNO DEFINISANJE ORGANIZOVANOG KRIMINALA

1.1. Istorijski razvoj organizovanog kriminala

Organizovani kriminal, kao opšta društveno-negativistička pojava devijantnog ponašanja u društvu, najmanje je definisan pojam, a što ima za rezultat nepostojanje opšteg definisanja organizovanog kriminala. Zato je neophodno sagledati istorijski razvoj organizovanog kriminala, koji će do neke mjere ukazati na značaj ove teme koja širokoj javnosti okupira pažnju, a veoma malo je razjašnjena, te se često pogrešno i definiše. Ova pažnja je usmjerena na zemlje gdje je ova oblast izraženija. Ovdje ćemo se osvrnuti na pojedine zemlje karakteristične po istorijskom razvoju organizovanog kriminala.

Istorija organizovanog kriminala usko je povezana sa istorijskim razvojem društva, kao i sa tržišnim uslovima kapitalizma, naročito njegovim oblicima koji su utemeljeni na liberalnoj ekonomiji i obliku prvobitne akumulacije kapitala. U savremenoj literaturi prvenstveno su analizirana iskustva SAD-a, koje su se prve susrele sa veoma značajnim oblicima organizovanog kriminala. Naime, najveće posljedice nastupile su